

Osvrti, recenzije, prikazi

Davorka Jug i Diana Tabar

Što (od)nose izazovi *online* nastave?

Sažetak

Vrijeme epidemije učiteljima je donijelo online nastavu koja je postala sastavni dio obrazovnog i nastavnog procesa. Ovakav je oblik nastave zatekao nespremljene učitelje, učenike i roditelje. Nije postojao metodički priručnik za kojim se moglo posegnuti u hitnom slučaju. Od učitelja se očekivalo da preko noći ovladaju novim oblikom poučavanja. Da bismo istražili stavove učenika i učitelja u Osnovnoj školi Rovišće o tome kako su se nosili s izazovima *online* nastave, proveli smo anketu u kojoj je sudjelovalo 80 % učenika i 63 % učitelja.

Ključne riječi: *online* nastava, učitelj, učenik

Kada je stigla iznenadna vijest u ožujku 2020. da se uvodi nastava na daljinu kao jedina mogućnost izvedbe nastavnog procesa u tom trenutku, nitko nije pomislio da bi to moglo postati dijelom uobičajene nastave već tri školske godine zaredom. Vjerovalo se da će to sve uistinu trajati samo dva tjedna, kao što je u početku bilo i najavljeno, no ova *online* priča potrajala je do završetka školske godine 2020./2021. i vjerojatno će se nastaviti u kombinaciji s klasičnom nastavom i u školskoj godini 2021./2022. Učitelji, bačeni u vatru, nepripremljeni, većinom neprovjerenih tehnoloških

znanja i vještina, krenuli su u nepoznato. Okolnosti nisu pitale. Zakoračili su zajedno s učenicima u novi svijet nastavnog procesa u osnovnoj školi. Upotreba IKT-a u realnoj učionici i izvedba *online* nastave u virtualnoj učionici dva su potpuno različita iskustva. Nikada nije postojala misao da bi učitelj mogao steći iskustvo rada kod kuće, ali kao i u svemu dosad, učitelji su svladali sve početničke prepreke i postali iskusni *online* učitelji.

Krajem drugog polugodišta nastavne godine 2020./2021. provedena je anketa među učenicima i učiteljima u Osnovnoj školi Rovišće

da bi se utvrdilo što danas, godinu poslije, (od) nosi nastava na daljinu. Od dvjesto sedamdeset i dvoje učenika predmetne nastave u anketi je sudjelovalo dvjesto šesnaest učenika, što čini gotovo 80 % učenika naše škole, a od trideset i pet učitelja, u anketi je njih 63 %, odnosno dva-deset i dvoje učitelja.

Kako smo se snašli u virtualnoj učionici?

U anketi su učitelji i učenici imali priliku izraziti svoje mišljenje o *online* nastavi te izmjenili *online* nastave i realne nastave u školi što je postao uobičajeni ritam tijekom šk. god. 2020./2021.

Većina učitelja smatra da su tijekom šk. god. 2020./2021. uspjeli ostvariti barem zadovoljavajući omjer rada i slobodnog vremena jer je u šk. god. 2019./2020. nedostatak slobodnog vremena bila jedna od najvećih primjedbi. Naime, rezultati pokazuju da gotovo 50 % učitelja smatra da je često radilo prekovremeno te da su imali manje slobodnog vremena u odnosu na realnu nastavu zbog čega su provodili manje vremena sa svojom obitelji. S druge strane, izostanak putovanja na posao učitelji navode kao prednost *online* nastave. Čak 80 % učitelja smatra da je poslovni stres značajno uvećan tijekom *online* nastave u odnosu klasičnu učioničku nastavu.

Rezultati ispitivanja učenika pokazuju da je 90 % učenika imalo mirno mjesto za praćenje nastave, a gotovo 84 % učenika izjasnilo se da su imali vrlo dobre do odlične tehničke uvjete. Njih 36 % smatra nastavu u školi zanimljivijom, ali isto toliko učenika smatra da mjesto odr-

žavanja nastave ne utječe na zanimljivost, već učitelj koji predaje. Za usporedbu s mišljenjem učenika o temi zanimljivosti nastave, čak 76 % učitelja smatra da je učenicima zanimljivija nastava u školi. U ispitivanju o usvajanju sadržaja, 52 % učenika smatra da nisu u mogućnosti jednako dobro usvojiti sadržaje u *online* nastavi kao u školi, a samo njih 17 % smatra da su bili u mogućnosti usvojiti sadržaje jednako dobro kao i u realnoj učioničkoj nastavi. S druge strane, 90 % učitelja smatra da učenici nisu jednako dobro usvajali sadržaje u nastavi na daljinu kao u školi. Više od 90 % učenika tvrdi da su tijekom *online* nastave rješavali zadatke samostalno ili uz povremenu pomoć, a 7 % nije ni pokušavalo riješiti zadatke. Učitelji tu situaciju vide drugačije. Njih 62 % smatra da učenici nisu samostalno rješavali zadatke.

Evolucija online nastave

Poučeni iskustvom nastave na daljine u drugom dijelu 2. polugodišta 2019./2020., učitelji su tijekom šk. god. 2020./2021. promijenili svoj pristup u nastavi na daljinu. U odnosu na početke *online* nastave, kada su učitelji bili na raspolaganju učenicima u svako doba dana, sada se nastava odvijala isključivo u realnom vremenu određenom školskim rasporedom. Čak više od 45 % učitelja održavalo je nastavu putem videopoziva, gotovo 32 % učitelja je učenicima slalo slikokaze ili pisane upute i zadatke, a 14 % učitelja prosljeđivalo je učenicima videolekcije i-nastave.

Učitelji su tijekom prošle školske godine potvrdili svoje napredovanje i korištenje novih mogućnosti *online* nastave pa se tako i 40 %

učitelja izjasnilo da su tijekom *online* nastave postali vješiji u korištenju digitalnih alata. Smatraju da *online* nastava doprinosi razvijanju samostalnosti učenika u radu, donosi više vremena za rješavanje zadataka. Učitelji su istaknuli i ključno otkriće koje su doživjeli tijekom svojega *online* rada, a to je da su (neki) povučeni i/ili manje uspješni učenici postali uspješniji, aktivni i agilni tijekom nastave na daljinu, pokazivali motivaciju za rad te imali izrazito uspješnu komunikaciju sa svojim učiteljima. Ipak, 47 % učitelja ne vidi nikakvu prednost *online* nastave.

Povratak u školu: korak naprijed, dva nazad

Samo 33 % učenika tvrdi da su tijekom *online* nastave isključivo pratili nastavu, a 10 % ih je tijekom nastave gledalo seriju/film. Njih 16 % priznaje da je spavalo tijekom *online* nastave, 16 % učenika je igralo igrice, 19 % učenika slušalo je glazbu, 27 % učenika kratilo je vrijeme nastave na društvenim mrežama, a 33 % učenika dopisivalo se s prijateljima. Učenici su u anketi, uz ponudene odgovore, mogli izdvojiti i što su radili umjesto praćenja *online* nastave zadanog predmeta. Najčešće navode da su se tuširali, rješavali zadatke iz drugih predmeta, šetali psa, čistili kuću, radili nešto drugo sa svojim roditeljima, pripremali doručak.

Čak 20 % učenika, vrativši se s *online* nastave, priznaje da nisu znali koje su se teme, naslovi i sadržaji obrađivali u virtualnim učionicama,

dok 30 % tvrdi da se sjeća svega s *online* nastave. Zanimljivo je da 34 % učenika iskazuje da su svoj povratak u školske klupe doživjeli kao povratak s praznika, a 35 % se djelomično slaže s tom tvrdnjom. Čak 39 % učenika izrazilo je da su imali poteškoće pratiti nastavu prvih dana u školi, a 56 % učenika potvrđuje da im se nije svidjelo što učitelji od njih očekuju da trebaju poznavati nastavne sadržaje obrađivane tijekom *online* nastave. Zabrinjavajuće je da je 45 % učenika povratak na nastavu uživo doživjelo stresnim i napornim iskustvom.

Zaključak

Nakon analize istraživanja rada na daljinu u Osnovnoj školi Rovišće dolazi se do zaključka da su prvi mjeseci bili izrazito teški za učitelje i učenike. Učitelji su s učenicima bili u *online* komunikaciji i korespondenciji ponekad od 12 do 16 sati dnevno. S vremenom se to promijenilo zbog obostrane bolje organizacije vremena, ali i bolje komunikacije između učenika i učitelja. Kriza izazvana koronavirusom, ma koliko donijela štete, zasigurno je donijela i nešto dobro, a to je da na vrijeme shvatimo kako je učionica mjesto za učenika, a nastavnik glavni prenositelj znanja. Možemo zaključiti da smo tijekom *online* školske godine svi izrazito napredovali, ali i da *online* nastava može biti vrlo korisna metoda za različite aktivnosti i to kao dopuna klasičnoj nastavi, ali je ni u kojem slučaju ne može zamijeniti, što pokazuju i rezultati ove ankete.